

80
SK

FACTS

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Hodnotenie rizík – úlohy a povinnosti

Bezpečnosť a zdravie pracovníkov v Európe chráni prístup založený na hodnotení a riadení rizík. Na účely vykonávania efektívneho hodnotenia rizík na pracovisku musia všetci zainteresovaní jasne chápať **právny kontext, pojmy, proces hodnotenia rizík a úlohu**, ktorú majú zohrávať **hlavní aktéri** tohto procesu⁽¹⁾.

Právny kontext

Zásadný význam, ktorý zohráva hodnotenie rizík, vymedzuje rámcová smernica EÚ⁽²⁾. Zamestnávateľa majú všeobecnú povinnosť zaistiť bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov pri práci po všetkých stránkach. Hodnotenie rizík umožňuje zamestnávateľom prijať opatrenia potrebné na ochranu zdravia a bezpečnosti zamestnancov. Medzi takéto opatrenia patria:

- predchádzanie rizikám pri práci,
- poskytovanie informácií a zabezpečovanie odborného vzdelávania pre zamestnancov,
- zavádzanie štruktúr a prostriedkov na vykonanie potrebných opatrení.

Rámcová smernica bola transponovaná do vnútroštátnych právnych predpisov. Členské štáty však majú právo stanoviť na ochranu svojich zamestnancov prísnejšie opatrenia (pozrite si príslušné právne predpisy pre vašu krajinu)⁽³⁾.

Čo je hodnotenie rizík?

Hodnotenie rizík je proces posudzovania rizík pre zdravie a bezpečnosť zamestnancov, ktoré vyplývajú z nebezpečenstiev na pracovisku. Ide o systematické preskúmanie všetkých aspektov práce, konkrétne toho:

- čo by mohlo spôsobiť zranenie alebo ujmu,

- či je možné nebezpečenstvo odstrániť a ak to nie je možné, aké preventívne alebo ochranné opatrenia sa na pracovisku prijali (alebo treba prijať) s cieľom kontrolovať riziká.

Nezabudnite:

- nebezpečenstvo môže byť čokoľvek, čo môže spôsobiť ujmu, či už je to pracovný materiál, vybavenie, pracovné metódy alebo postupy,
- riziko je pravdepodobnosť, či už vysoká alebo nízka, že niekto môže kvôli týmto nebezpečenstvám utrpieť ujmu.

Ako posudzovať riziká

Hlavné zásady, ktoré je potrebné vziať do úvahy počas procesu hodnotenia rizík⁽⁴⁾, sa môžu rozdeliť do niekoľkých krokov.

1. krok — Určenie nebezpečenstiev a ohrozených osôb

Vyhľadanie tých skutočností na pracovisku, ktoré by mohli spôsobiť ujmu a identifikovanie zamestnancov, ktorí môžu byť týmto nebezpečenstvám vystavení.

2. krok – Zhodnotenie rizík a určenie poradia ich dôležitosti

Zhodnotenie existujúcich rizík (ich závažnosť, pravdepodobnosť atď.) a určenie poradia ich dôležitosti. Je dôležité, aby sa prioritne vykonali kroky potrebné na odstránenie alebo zabránenie vzniku rizík.

3. krok — Rozhodnutie o preventívnych opatreniach

Určenie vhodných opatrení na odstránenie alebo kontrolu rizík.

4. krok — Prijatie opatrení

Zavedenie preventívnych a ochranných opatrení pomocou plánu určujúceho priority (najpravdepodobnejšie nebude možné vyriešiť všetky problémy okamžite) a vymedzenie, kto kedy a čo urobí, dokedy sa má úloha splniť a prostriedky vyčlenené na vykonanie opatrení.

5. krok — Monitorovanie a kontrola

Hodnotenie by sa malo v pravidelných intervaloch kontrolovať, aby bolo stále aktuálne. Musí sa zrevidovať vždy, keď dôjde v organizácii k významným zmenám alebo na základe zistení z vyšetrovania pracovného úrazu alebo situácie, keď „takmer došlo k úrazu“⁽⁵⁾.

(1) Tento informačný leták bol vypracovaný na základe Príručky na hodnotenie rizík na pracovisku, Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností, 1996.

(2) Smernica Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavádzaní opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci.

(3) Slovensko: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

(4) Hlavné zásady by mali byť rovnaké, bez ohľadu na to, či je postup hodnotenia rizík vo vašej krajine rozdelený na viac či menej krokov alebo sa dokonca niektoré z piatich krokov líšia.

(5) Takým prípadom je neplánovaná udalosť, ktorej následkom nie je zranenie, ochorenie či spôsobená škoda, hoci k tomu mohlo dôjsť.

Kto čo robí?

Zamestnávateľ je povinný:

- zabezpečiť bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov pri práci po všetkých stránkach,
- zorganizovať hodnotenie rizík,
- vybrať osobu, resp. osoby na vykonanie hodnotenia a uistiť sa, že ide o kompetentné osoby,
- zhodnotiť riziká a vykonať ochranné opatrenia,
- prekonzultovať so zamestnancami alebo ich zástupcami zorganizovanie hodnotenia rizík, osoby na vykonanie hodnotenia, ako i vykonanie preventívnych opatrení,
- mať k dispozícii hodnotenie rizík,
- vypracúvať záznamy z hodnotenia po ich prekonzultovaní so zamestnancami a/alebo ich zástupcami alebo dokonca po ich zapojení do práce na ich príprave a sprístupniť im tieto záznamy,
- zabezpečiť, aby boli všetky osoby, ktorých sa to týka, informované o každom nebezpečenstve, každej ujme, ktorá by im mohla hroziť, ako aj o všetkých ochranných opatreniach na zabránenie vzniku takejto ujmy.

Osoba vykonávajúca hodnotenie rizík

Zamestnávateľ má konečné slovo pri výbere osoby, ktorá hodnotenie rizík vykoná. Môže to byť:

- zamestnávateľ,
- zamestnanci určení zamestnávateľom,
- externí odborníci a služby, **ak nie** je na pracovisku dostatok kvalifikovaných zamestnancov.

Osoba, ktorú určí zamestnávateľ na vykonanie hodnotenia rizík, má byť kompetentná. Vo väčšine prípadov to nemusia byť odborníci na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, ale môžu preukázať svoju spôsobilosť:

- (1) vedomosťami o všeobecnom prístupe k hodnoteniu rizík,
- (2) schopnosťou uplatniť ich na dané pracovisko a požadovanú úlohu, čo si môže vyžadovať:
 - (a) zistenie problémov súvisiacich s bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci,
 - (b) vyhodnotenie potrebných opatrení a ich prioritizácia,
 - (c) naznačenie možností dostupných na odstránenie alebo obmedzenie rizík a ich relatívnych výhod,
 - (d) vyhodnotenie ich účinnosti,
 - (e) propagovanie a informovanie o zlepšeniach v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a o osvedčených postupoch,
- (3) schopnosťou rozpoznať situácie, kedy by bez pomoci neboli schopní primerane vyhodnotiť riziká a boli by schopní poskytnúť rady pokiaľ ide o potrebu ďalšej pomoci.

Zamestnanci a ich zástupcovia

Zamestnanci a/alebo ich zástupcovia majú právo, resp. povinnosť:

- požadovať, aby s nimi boli prekonzultované prípravy na zorganizovanie hodnotenia rizík a vymenovanie osôb na vykonanie tejto úlohy,
- podieľať sa na hodnotení rizík,
- upozorniť svojich nadriadených alebo zamestnávateľov na predpokladané riziká,
- nahlásiť zmeny na pracovisku,

- byť informovaní o rizikách pre ich bezpečnosť a zdravie a o opatreniach potrebných na odstránenie alebo obmedzenie týchto rizík,
- požiadať zamestnávateľa, aby prijal vhodné opatrenia a predložil návrhy na minimalizovanie nebezpečenstiev alebo odstránenie nebezpečenstva priamo pri zdroji,
- spolupracovať so zamestnávateľom na zaistení bezpečného pracovného prostredia,
- požadovať, aby s ním zamestnávateľ konzultoval prípravu záznamov z hodnotenia.

Zmluvní dodávateľia/dodávateľia

Ak na tom istom pracovisku pracujú zamestnanci z rozličných podnikov, osoby hodnotiace riziká za jednotlivých zamestnávateľov môžu mať potrebu vzájomne sa podeliť o informácie o rizikách a opatreniach na zvládnutie týchto rizík.

Zdroje hodnotenia rizík

Existuje veľa dostupných zdrojov na pomoc podnikom pri hodnotení rizík. Výber metódy bude závisieť od podmienok na pracovisku, napríklad od počtu zamestnancov, typu pracovnej činnosti a zariadení, konkrétneho charakteru pracoviska a osobitných rizík.

Podrobnejšie informácie o zdrojoch pre hodnotenie rizík nájdete na internetovej stránke: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>

Hodnotenie rizík založené na účasti všetkých

Hodnotenia rizík by nemal zamestnávateľ alebo zástupca zamestnávateľa vykonávať izolovane. Mal by do tohto hodnotenia zapojiť aj zamestnancov alebo ich zástupcov. Súčasťou hodnotiaceho procesu by mali byť konzultácie so zamestnancami, ktorí by mali dostávať informácie o dosiahnutých záveroch, ako aj o preventívnych opatreniach, ktoré je potrebné prijať.

Koordinácia medzi zamestnávateľmi

Pri vykonávaní hodnotenia rizík treba vždy zväziť možnú prítomnosť zamestnancov z iných podnikov na danom pracovisku (napr. upratovačiek, zamestnancov súkromnej bezpečnostnej služby, údržbárov) alebo iných osôb (napr. klientov, návštevníkov, „okoloidúcich osôb“). Tieto osoby by sa mali považovať za ohrozené osoby, ale pozornosť by sa mala venovať aj tomu, či ich prítomnosť nemôže byť zdrojom nových rizík na pracovisku.

Využitie externých služieb na vykonanie hodnotenia rizík

Za hodnotenie rizík je vždy v konečnom dôsledku zodpovedný zamestnávateľ bez ohľadu na to, kto hodnotenie rizík vykoná, dokonca aj v prípade, ak by ho vykonala externá služba.

Ďalšie informácie

Cieľom tohto informačného letáka je podporiť európsku kampaň o hodnotení rizík v rokoch 2008/2009. Ďalšie tematicky nadväzujúce letáky a ďalšie informácie o hodnotení rizík sú dostupné na internetovej adrese: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment> Tento zdroj sa priebežne upravuje a aktualizuje.

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel.: (+ 34) 94 479 43 60, Fax: (+ 34) 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

© Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Šírenie povolené pod podmienkou uvedenia zdroja. Printed in Belgium, 2008

<http://osha.europa.eu>